List 14. **NOVICE** Tečaj L.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic".

V Ljubljani 1. aprila 1892.

Politiški oddelek.

Sedanji položaj.

Ko se zopet snidejo poslanci na Dunaju, našli bodo politični položaj nekoliko premenjen. Sicer državni zbor še vedno ne bode imel trdne večine, ali vendar bodo odnošaji mej strankami in vlado nekoliko drugačni. S tem predrugačenim položajem bode računati našim državnim poslancem.

Minoli petek je spravni odsek češkega deželnega zbora v Pragi imel sejo, katera je velicega pomena. Namestnik je dal pojasnila o vladnem stališči nasproti spravi. Hkratu so pa tudi veleposestniki in Staročehi še pojasnili svoje stališče. Ta pojasnila so pa bila taka, da so silno razdražila vodji čeških Nemcev Plenerja in Schmeykala, ki sta takoj v tej seji silno zabavljala proti vladi, Staročehom in veleposestnikom. Ko bi nemški liberalci še imeli pogum vstopiti v odločno opozicijo proti vladi, bilo bi sedaj pričakovati, da zopet zapusté češki deželni zbor. Ker pa Plener ve, da bi vsi Nemci sedaj ne šli za njim, se tudi za kaj tacega ne bode odločil. Vsaj iz njegovega govora nismo mogli posneti, da bi levica sploh nameravala storiti kak odločen korak.

Vseh podrobnosti te seje tukaj ne bodemo navajali. Le to naj povemo, da je namestnik se izrekel, da vlada še vedno želi, da se izvrši sprava, da pa ni obljubil, da bi kaj storila za to administrativnim potom, če tudi ga je Plener izrecno pozivljal, da se o tem izreče. Na vse te pozive je grof Thun molčal. Pomenljivo je pa tudi, da je namestnik v svoji izjavi nekako odobraval stališče veleposestnikov. Iz vsega se je videlo, da so se vlada in veleposestniki o tem odgovoru poprej na tančno dogovorili. Mi smo tukaj nalašč rekli vlada ne pa grof Thun, ker namestnik v svojem odgovoru ni izražal svojih nazorov, temveč nazore dunajske vlade. Vladni odgovor se je namreč poprej sklenil v ministerskem svetu na Dunaju.

Mi ne vemo, kako se je vršilo ministersko posvetovanje, so li vsi ministri bili za ta odgovor, je li grof Kuenburg kako drugo obliko predlagal. Nam zadostuje, da je nazadnje se tudi levičarski pristaš v ministerstvu zadovoljil s tem odgovorom, ki je tako zbodel Plenerja in Schmeykala. Ker je stvar velike načelne važnosti, bi bila dolžnost grofa Kuenburga, da dá svojo demisijo, če se ž njo ne strinja. S tem da svoje ostavke ni dal, je prevzel vso odgovornost za namestnikov odgovor. To je faktum, s katerim bode moral računati Plener. Grof Kuenburg ima na levici gotovo še druge somišljenike. Izvestno je dobro vedel, da ravna v zmislu teh somišljenikov, če v tej stvari strun do skrajnosti ne napenja. Ko bi Plener le hotel celo stvar uporabiti proti vladi, se bode kmalu prepričal, da on ni več vsemogočni vodja zjedinjeni levici in bi kaj lahko pripravil do tega, da bi levica razpala. Veleposestniki bi se odločili od demokratičnih elementov.

V seji spravnega odseka pa tudi ni manjkalo druzih zanimivih momentov. Pred vsem moramo omeniti, da se je od češke strani z vso odločnostjo naglašalo, da se poprej mora izvršiti popolno narodna jednakopravnost, še le potem je mogoče nadaljevati spravo. Te izjave so bile tako določne, da tudi Nemcem ni moglo prikrito ostati, za kako ceno je sprava mogoča. V tem odseku so tudi Mladočehi imeli priliko povedati svoje mnenje. Ali nobeden izmej njih ni naglašal, da je treba pred vsem izvesti državno pravo, potem je še le sprava mogoča. Videlo se je, da so se na tihem odrekli že temu svojemu aksijomu. Sedaj bi bili pripravljeni tudi privoliti v spravo, če se le izvede narodna jednakopravnost. Baš to je silno velikega pomena, vidi se, da se polagoma napravljajo tla, na katerih se bodo vse češke stranke lahko zjedinile v skupno delovanje. Mi sicer vemo, da dr. Gregra glasilo bode še vedno naglašalo skrajne nazore, ali zmernejši mladočeški politiki so se pa že iztreznili in hočejo narediti baš narodno jednakopravnost za podlago svojemu bodočemu delovanju. Popolen prevrat se v tem oziru precej ne bode zvršil, ali veselo znamenje, da se je ta prevrat začel. Narodna jednakopravnost je tudi jedino

prava podlaga, na kateri moremo Slovenci s Čehi vkupno delovati. Če Mladočehi proglase narodno jednakopravnost za glavno točko svojega programa, bomo mi gotovo prvi, ki bodemo priporočali tesnejšo zvezo z Mladočehi. Seveda, dokler je Mladočehom državno pravo vse, tako dolgo Slovenci ne moremo in ne smemo za njimi, ker bi s tem le sebi škodovali.

Po teh dogodkih odnošaji mej levico in vlado ne morejo ostati tako presrčni, kakor so bili dosedaj. Vlada bode morala iskati zopet bolj opore na desnici. Mi vemo, da levičarji ne bodo jej naravnost nasprotovali, ali že gledé na svoje volilce ne morejo več ostati kot vladna stranka. Ker naravnost v opozicijo iz umljivih vzrokov ne pojdejo, bodo morali gledati, da si ohranijo neko samostojnost. Odnošaji mej levico in vlado bodo vedno hladnejši in to bode le desnici v korist.

Pa še nekaj druzega se je pa pripetilo, kar utegne imeti še velike posledice. Razmere mej Rusini in Poljaki v Galiciji se vidno boljšajo. To se jasno vidi pri letošnjem deželnozborskem zborovanju. Pri otvorjenju je gališki deželni maršal bil Rusine pozdravil tudi v rusinščini. To dosedaj v Galiciji ni bila navada. Nedavno bi se bili Poljaki hudo spodtikali nad tem pozdravom, ali letos od nobene strani ni bilo proti temu ugovora. Deželni zbor se je izrekel, da se prestavijo rusinski uradniki v svoje rusinske kraje, da bode izvedenje narodne jednakopravnosti mogoče. Šolski odsek deželnega zbora je pa sklenil priporočati, da se osnuje jedna popolna rusinska gimnazija. To so sicer majhne stvari, ali dobro dokazujejo, da nasprotje mej Rusini in Poljaki pojema.

Ta prevrat prihaja od tod, da je mladorusinska stranka dobila večji vpliv mej Rusini. Ta stranka ne išče blaginje v dobrih odnošajih z Rusi, temveč s Poljaki. Poslednji so največ sovražili Rusine baš zaradi njih rusofilstva, kar gotovo ni bilo umestno, če pomislimo, kako Rusi grdo ravnajo s Poljaki.

Nasprotje mej Rusini in Poljaki je imelo slab vpliv na vso slovansko politiko v Avstriji. Poljaki se baš zaradi Rusinov niso hoteli postaviti na stališče narodne jednakopravnosti, četudi bi to stališče bilo posebno ugodno za sleške in bukovinske Poljake. Poljaki so pa vpliven faktor v državnem zboru. Če se odločno izreka za narodno jednakopravnost, bode vlada morala se bolj ozirati na želje avstrijskih Slovanov in to je sedaj pričakovati. Narodna jednakopravnost je stališče, na katerem se moremo avstrijski Slovani zjediniti za skupno postopanje. Kakor se sedaj kaže, so odločilne stranke dveh prvih avstrijskih slovanskih narodov približujejo vedno bolj temu stališču in popuščajo druge separatistične težnje. Dolžnost naših državnozborskih zastopnikov bode s svojim vplivom pospeševati ta prevrat. Tako je mogoče, da avstrijski Slovani pridemo vendar do skupnega programa, po katerem že tako dolgo tečimo. Če se to zgodi, bodo se Slovani vse drugače poštevali na Dunaju in nemški hegenomiji bode za zmirom odklenkalo v Avstriji.

Politični pregled.

Katoliški shod. — V Ljubljani se snide letos slovenski katoliški shod. Mi tudi z veseljem ta shod pozdravljamo, posebno, ker se bode na njem tudi razgovarjalo o našem narodnem vprašanji. Neki slovenski list je izrekel misel, da bi se shod izrekel za Zjedinjeno Slovenijo in poslal k cesarju deputacijo, da mu izrazi to željo. Mi smo gotovo prijatelji ideji Zjedinjene Slovenije, ali vendar dvomimo, da bi bilo umestno v sedanjem trenotku to stvar spravljati v razgovor. Taka vprašanja se sedaj ne dado kar dognati naravnost z vladarjem. Mladočehi so se tudi po volilnih shodih bahali, da se bodo o izvršenju češkega državnega prava pogajali naravnost z vladarjem, ali vendar dosedaj še niso prišli v tak položaj, da bi mogli izpolniti dane obljube. V jednako kočljiv položaj bi prišli Slovenci, ko bi sedaj sprožili vprašanje o Zjedinjeni Sloveniji. Tako vprašanje bi napravilo razpor mej desničarji, kar bi bilo le levici v prid. Vsakdo ve, da smo avstrijski Slovani razdeljeni v dva tabora v deželne in narodne avtonomiste. S takim vprašanjem, kakor je Zjedinjena Slovenija bi se to nasprotje le povekšalo. Tako velika vprašanja se pa ne dado dognati, dokler se o njih vsi ne sporazumemo in ne dobimo skupnega programa. To sporazumljenje napraviti bode naloga slovanskim državnim poslancem. Sploh pa vprašanje o Zjedinjeni Sloveniji poprej ne more pričakovati ugodne rešitve, da se vsi avstrijski Slovani zlasti Čehi preverijo, da deželna avtonomija nam ni koristna. Do tega bode pač prišlo prej ali slej. Dokler se pa še mej Slovenci najdejo možje, ki se potegujejo za razširjenje pravic sedanjih kronovin, na Zjedinjeno Slovenijo niti misliti ni. Sploh je pa naše mnenje, da bi v sedanjem težavnem času Slovani morali iskati le tistega, kar nas druži, ne tistega, kar nas loči. Zatorej je najbolje, da se potegujemo pred vsem za narodno jednakopravnost. Če slovenski katoliški shod v tem stori kak odločen in jasen sklep, je v narodnem oziru storil svojo dolžnost. Rečemo pa jasen sklep, ne zavit v kake dvomljive fraze. Dotična resolucija graškega katoliškega shoda se nam ni zdela prav jasna, ali nadejamo, da katoliški shod v Ljubljani se v tem oziru jasneje izreče, vsaj se za to tudi imenuje slovenski katoliški shod, in razmere v Ljubljani so tudi drugačne kakor v Gradci.

Češkonemška sprava. — Kakor omenjamo v uvodnem članku, v petek Mladočehi v spravni seji niso naglašali češkega prava. Zaradi tega smo mi izrazili nado, da se Mladočehi postavijo na stališče ustave. Žal, da smo se motili. V petek Mladočehi le zaradi tega niso govorili, ker se še skupno niso posvetovali, kako stališče naj zavzamejo proti novemu položaju. Kmalu potem so imeli v klubu posvetovanje in radikalni elementi so zopet zmagali s svojimi nazori. Posledica temu je bila, da so v poznejši seji spravnega odseka izjavili, da se sprava ne da drugače doseči, kakor če se prizna češko državno pravo Le to nas veseli, da se veleposestniki, Staročehi in pa zmernejši Mladočehi vendar le držé v prvi vrsti narodne jednakopravnosti. S časom bodo že vsi Mladočehi spoznali, da le na podlagi člana XIX naše ustave moremo avstrijski Slovani priti do svojih pravic in da le ta član more biti podlaga njih skupnemu programu.

Češko. — V češkem deželnem zboru predlagal je poslanec Vašaty, da se osnuje deželna zavarovalna banka za zavarovanje proti požarom. Utemeljujoč svoj predlog je hudo grajal vlado, da ovira osnovo deželnih zavarovalnic Predlog se je izročil posebnemu odseku. — Spravne predloge baje v deželnem zboru ne pridejo na vrsto. Vrhovni deželni maršal jih ne bode postavil na dnevni red, da ne bode burne debate. Da bi deželni zbor sklenil, da se ta stvar odloži, dokler se pomirijo duhovi, je gotovo.

Tirolsko. — Italijanski poslanci izgubili so svoje mandate, ker niso prihajali k sejam deželnega zbora. Zatorej bodo letos še jedenkrat dopolnilne volitve. — Šolski odsek se po-

svetuje o deželnem šolskem zakonu. Kaj je sklenil, ni nič gotovega znanega. Neki dunajski židovski list hoče vedeti, da konservativci mislijo odpraviti podučitelje in jih nadomestiti s šolskimi sestrami. Nemški list se seveda zaradi tega jako jezi. Mi ne vidimo v tem še nobene nesreče, če bode le od sester se zahtevalo, da zadoščajo vsem zahtevam šolskih zakonov.

Nemčija. — Ministerska kriza je končana. Grof Caprivi ni več ministerski predsednik in grof Zedlitz ne več naučni minister. Novi ministerski predsednik je grof Eulenburg in novi naučni minister je državni tajnik dr. Bosse. Oba nova ministra sta strogo konservativna, kar seveda liberalcem ni prav povšeči. Grof Caprivi ostane pač še državni kancelar in pruski minister vnanjih reči, grof Zedlitz pa le državni minister brez kakega posla. Tako umaknila sta se vsled velikih nasprotstev najboljša zagovornika novega šolskega zakona, katerega je odločno podpiral tudi cesar sam. Novi ministerski predsednik je uže tudi izjavil, da vlada umakne načrt šolskega zakona. Vsekako karakteristično pa je, da se je ravno cesar, ki je toli zagovarjal novi šolski zakon, zdaj izrekel proti njemu in raji odpustil Caprivija in Zedlitza nego, da bi bil zakon zadobil veljavo. Verjetno ni, da bi se bil cesar zbal raznih protestov, ki so dohajali proti novemu zakonu in sodi se različno ta cesarjev korak. — Najnovejša poročila pa vedo že tudi povedati, da tudi pl Bötticher izstopi iz ministerstva, da prevzame podpredsedništvo ministersko dr. pl. Miquel in da poljedelski minister pl. Heyden prepusti ministerskemu predsedniku grofu Eulenburgu svoj portfelj.

Francija. — Pretečeno nedeljo dogodil se je v Parizu zopet en dinamitni atentat in sicer v hiši, v kateri stanuje neki državni pravdnik. Hiša se je do malega vsa zrušila in več oseb je težko ranjenih. Prebivalstvo pariško je jako vznemirjeno in časopisje strogo obsoja vlado, ker premalo zasleduje anarhiste. — Vseh anarhistov zaprli so dosedaj 22 mej njimi njih glavo in duševnega vodjo nekega mehanika Chaumartin-a. Najnevarnejšega in najbolj delavnega anarhista, barvarskega pomočnika Ravachol-a pa ne morejo v pest dobiti. Pravi se, da je ta doprinesel zadnji atentat in popolnoma prepričano je redarstvo tudi tega, da je bil Ravachol provzročitelj in izvršitelj atentata v Boulevard St. Germain. Ravachol jel se je že kot barvarski učenec pečati z anarhisti, se je pred par leti pridružil neki roparski tolpi, ki je po deželi ropala, je umoril lansko leto nekega bogatega zasebnika, mu vzel 40 000 frankov, potem pa ko ga je policija zasačila in že vklenila je tej ušel in od tedaj ni bilo sluha od njega. Šele te dni izpovedala je Chaumartinova žena katero so tudi zaprli, da stanuje Ravachol v St. Denis in da sta se z njegovim možem večkrat shajala. V torek je policija šla v naznačeni kraj, toda Ravachol-a ni dobila, ker ta jo je že pobegnil pač pa je pri preiskovanji njegovega stanovanja našla različne stvari kot priprave za napravo dinamitnih bomb. — Zbornica je jednoglasno vzprejela zakon, ki določa, da je usmrtiti vsakega, kateri provzroči kak dinamitni atentat.

Belgija. — Kralj belgijski kakor znano nima nič otrok moškega spola, temveč le tri hčere. Ker pa po ustavi ženska ne more zasesti prestola sta kralj, ministerstvo in zbornica sporazumno mej seboj odredili, da ima v slučaji, ko bi se po kraljevi smrti postavni naslednik grof Flanderski odpovedal prestolonasledstvu na ljubo svojemu slabotnemu sinu Albertu in bi ta brez moškega zaroda umrl, pravico do prestola najstarejši sin princa Filipa Saksa-Koburžana zeta kraljevega.

Grško. — Konstantopulosovo ministerstvo si ni zamoglo pridobiti zaupanja pri zbornici in kralj čutil se je prisiljenega, da je zbornico razpustil in razpisal nove volitve, ki se bodo vršile maja meseca.

Obrtnija.

O brušenji in likanji.

(Dalje.)

Rastlinstvo in živalstvo nam tudi podaje nekatera loščila. Poprej so mnogo rabili ribjo kožo, Fischhaut, posebno pri likanji lesnih izdelkov. Ribja koža je hrapava in ojstra koža morskega volka in sorodnih vrst, a ker je precej draga, so jo danes večinoma izpodrinila druga sredstva. Bela ribja kost ali sipa, Blakfischbein, os sepiae, je ploščnata jajčasta lupina, ki leži pod hrbtno kožo navadne sipe ali črnice (Tintenfisch). Ta čudna žival spada med mehkužce in živi v vseh evropskih morjih, posebno pa v jadranskem. Po Laškem jo siromaki jedó, a meso je trdo in žilavo. Njena hrbtna kost je bela, luknjičava in lahka, ter rabi v premnogih slučajih za brušenje in likanje, cela in v prah zdrobljena. Tudi jo radi primešavajo med razne zobne praške.

Preslica (Schachtelsam) je uže staro sredstvo za likanje. Nekatere preslice imajo v svoji koži mnogo kremika in vsled tega ojstro površje. Posebno zimska preslica, ki raste ob močvirjih in bregovih tekočih vodá, ter hoš (Zinnkraut, Kannenkrat) na ilovnatih ali peščnih tleh rabita strugarjem, mizarjem, piparjem in kovinskim delavcem za gladenje in likanje njihovih izdelkov. Cinasto posodo, katere so se posluževali naši stariši in predniki, so tedanje kuharice snažile s hošem; od tod tudi nemško ime.

Oglje (Kohle, Schleifkohle) raznih lesov je tudi zelo razširjeno sredstvo za likanje. Oglje (bezgovo in lipovo) so uže od nekdaj uporabljali za likanje bakra, medí, srebra in druzih kovin. Vsako oglje ni dobro za likanje; le oni kosi so rabljivi, ki so bili v hudi vročini in so popolnoma zogljeneli. Oglje iz navadne peči se torej večinoma ne more v poštev jemati. Poleg črnega bezga in lipe jemlje tudi vrbov les. Dotično deblo po potrebi razžagamo in razkoljemo, na zraku dobro posušimo in konečno zogljenimo tako, da ne more zrak blizu. V ta namen zagrebemo les v ilovnatem loncu v pesek ali pa vsak kos lesa prevlečemo na debelo z ilovico ter zogljenimo v lončarjevi peči. Nekateri zapro les v železno cev, na pr. v kos pečne cevi, katero zadelajo z ilovico na obeh konceh; ko je cev dovolj časa ležala v ognju, se pokrije s prstjo in ohladi. Vnanja plast gladilnega oglja je navadno nekoliko trša, nego notranja; zato je najbolje, če pred uporabo z nožem ostržemo pretrdo vnanjo skorjo.

Koščeno oglje (Knochenasche, Beinasche, gebrannte Knochen, Schafbein) je ostanek, katerega pusté živalske kosti, sežgane na odprtem ognji. Ostanek ima obliko prvotne kosti. Treba ga je zdrobiti in zmleti, da dobimo fin, bel prah.

Večinoma vzamejo ovčje kosti ter ž njihovim prahom gladijo zlate izdelke, srebrne tvarine itd. (Dalje nasl.)

*

Obrtnijske raznoterosti.

Nekoliko o bucikah. Bucika ali „knoflica“ gre skozi mnogo rok, predno je dodelana. Za 100.000 bucik se potrebujejo nastopni časi:

Zravnanje drata	$3^1/_2$	ure
Rezanje „	$1^1/_4$	„
Izdelovanje špic	$26^1/_2$	„
Porezanje po ošpičenji . . .	$8^1/_2$	„
Tkanje dratu za glavico . .	$2^3/_4$	„
Rezanje glavic	$3^1/_2$	„
Prtrjenje glavic	92	ur
Skupaj . .	138	ur.

Ako hoče tovarna izdelati teh 100.000 bucik v jednem dnevu, mora imeti 14 delavcev in 9 mašin za pritrjenje glavic. Ko so bucike izdelane, so navadno precej umazane. Zato jih še potem vse kuhajo v žvepleni kislini in konečno skrbno speró v čisti vodi. Navadno jih potem še pocinijo na razne načine, z otrobmi v usnjati vreči dobro zbrišejo in v vrtečem se sodu tudi z otrobmi zlikajo. V papir jih vtikajo otroci, ki so tako vajeni, da jeden vtakne v jedni uri do 4800 iglic v papir.

Rog zvariti. Rog moremo variti ali „lotati“, kakor železo. To lastnost porabimo večinoma tedaj, kedar hočemo posamezne rožene ploče povečati. Ploče se vprežejo najprej v les (da se nam ne krivé), potem polože v vrelo vodo in konečno se jim robovi, katere hočemo zvariti, prav skrbno osnažijo in ostržejo. Ko je rob tako pripravljen, se ne sme več prijeti s prstom ali s kako mastno tvarino. Oba roba staknemo skupaj, vlijemo nekoliko čiste vode vmes in jih denemo med vroče bakrene klešče ali v vročo stiskalnico. Klešče ali stiskalnica naj bode le toliko vroča, da lepo zarumení papir. Ko se ohladi, položimo rog v mrzlo vodo in ga osnažimo.

Pokost (firnež) za gosli in sploh glasbeno orodje. Vzemi 16 delov šelaka, 32 delov sandaraka, 8 delov mastiksa, 8 delov elemija, 16 delov beneškega terpentina, 4 dele zmajeve krvi, 1 del orleana in 256 delov vinskega cveta.

Kmetijstvo.

O izbiranji prašičev za pleme.

Pred vsem morajo seveda živali, ki se odberó za pleme biti zdrave, in pa lepo raslega trupla. Imeti pa morajo tudi vse znamenja, po katerih se da sklepati na veliko rodovitnost.

Mrjasec mora biti pred vsem močne rasti, zadnji del ne sme biti slabši od sprednjega. Stegna morajo biti dobro razvita, ker dajo najboljše meso pri prašiči. Vsa spolovila morajo biti normalno razvita. Glava bodi lepa. Rivec ne sme biti nagubančen, pa tudi niti predolg niti prekratek in mora v ravni potezi držati se čela. Prsi naj bodo široke, truplo razmerno dolgo, hrbet raven. Z jedno besedo, vnanjost mrjaščeva mora biti lepa, ali vendar se mora že na prvi pogled poznati, da je samec. Biti mora pogumen in živ, pa ne hud.

Mnogi mislijo, da je mrjasec glavna stvar pri plemenenji, in ne gledajo na to, kakšna svinja se izbere za pleme. V resnici je pa svinja še večjega pomena za pleme. Zaradi tega se pa mora ravno tako gledati, da se izbere v to dobra svinja.

Truplo njeno mora biti ravno tako normalno, kakor mrjaščevo, samo, da mora imeti lastnosti samice, ne sme biti torej preveč zavaljeno. Da tudi svinja mora biti popolnoma zdrava, še praviti ni treba. Glava mora biti lepa, rilec raven, ne predolg ne prekratek. Prsi naj bodo široke in prostorne, truplo razmerno, hrbet raven, zadnji del močen in širok, noge močne, da svinja mora nositi precejšnjo težo, ko je breja. Spolovila in sesci morajo biti pri svinji dobro razviti.

Če ima svinja več sescev, moramo pričakovati, da bode tudi imela več praset. Zaradi tega ni dobro za pleme izbirati svinj z maloštevilnimi sesci. Če ima svinja malo sescev tudi ni za pleme, ko bi sicer kazala rodovitnost, ker bi bila velika neprijetnost, ko bi le imela več praset nego sescev. Skušnja uči, da skoro ni mogoče izrediti več praset, nego ima svinja sescev.

Po skušnjah imajo večje vrste več praset nego manjše in so torej boljše za pleme. Večje vrste imajo povprek po devet, srednje po osem in manjše po sedem praset.

Sicer pa ni vse le od vrste odvisno, temveč so sploh nekatere svinje vsake vrste rodovitnejše od druzih. Svinje, ki se odlikujejo z rodovitnostjo in z obilim mlekom, je dobro obdržati dlje časa za pleme, ker se te lastnosti podedujejo.

Navadno doseže svinja popolno rodovitnost, še le, ko se drugi ali tretjikrat oprasi. Jednako rodovitna potem ostane do četrtega ali petega leta, potem pa rodovitnost pojema, zato je ni dobro dalje imeti za pleme, temveč naj se odebeli in zakolje. Le posebno dobre svinje se morejo še dalje časa imeti za pleme.

Poučni in zabavni del.

Tristoletnica rojstva J. A. Komenskega.

Redka so stoletja, ki bi porajala take duševne velikane, kakoršen je bil J. A. Komensky, čegar tristoletnico rojstva je proslavila v dan 28. marca t. l. vsa izobražena Evropa a istotako tudi Amerika. Slovan Komensky bil je sloveč reformator pedagogike, učenjak, ki je trdil, da se mora vzgoja naslanjati na naravni psihološki in phisiološki temelj ter da treba poučevati v materinskem jeziku.

Jan Amos Komensky se je rodil dné 28. marca 1592 v Nivnicah pri Ogerskem Brodu na Moravskem. Stariše je zgodaj izgubil ter tako v početku vžival slabo vzgojo. Še le v sedemnajstem letu vstopil je v latinske šole v Ivančicih. Po dokončani latinski šoli poslali so ga „Češki bratje“ — pripadal je njihovej sekti — v Herboru na Nasavsko in kasneje v Heidelberg na Badensko, kjer je študiral bogoslovje. Da bi svoje duševno obzorje razširil in dobil izkušenj, prepotoval je Holandsko in deloma Angleško. Ko se je vrnil v domovino, nastavil ga je Karol Žerotinsky voditeljem šole, čeških bratov v Prerovem. Kašnje je bil nameščen v Fulneku kot šolski voditelj in pridigar. Po osodepolni belogorski bitki dné

8. novembra 1620, v katerej je izgubil svoje premoženje in pa dragoceno knjižnico, našel je zavetje pri Žerotinskem, toda kmalu je moral ostaviti ta gostoljubni dom svojega zaščitnika. Prognan iz domovine se naseli v Lešnu na Poljskem. Leta 1642. poda se Komensky v Norkoping k. pl. Geeru, možu učenemu in bogatemu, kjer je pripravljal svoje spise za izdajo. Ko so ga pa „češki bratje“ nekaj let kasneje izvolili svojim škofom povrne se v Lešno. Upal je, da se po končani 30letni vojski poda zopet v domovino svojo, toda Ferdinand II je strogo zabranil vrnitev „češkim bratom“. Pozneje je deloval na Švedskem in Ogerskem. V poljsko-švedski vojski, ki se je vnela 1655 leta izgubil je Komensky zopet vse svoje imetje in mnogo rokopisov.

Berač in uže 64 let star poda se v Hamburg in odtod v Amsterdam. Tu je izdal svoje spise, ki so brzo zasloveli mej izobraženim svetom ter so bili tudi kmalu razprodani. V dan 22. novembra 1670 zatisnil je svoje oči v Amsterdamu, telo njegovo pa so položili k večnemu počitku v cerkvi Naardenskej.

Znamenitejši njegovi spisi so: Pravila božje slovnice, nepremagljivi grad ime Gospodovo, Metriško prepevanje Davidovih psalmov, Didactica magna, Labirint sveta in raj srca, Najnovejša metoda jezikov, Pansofija (vseveda kristjanska) in še mnogo drugih. Zadnje njegovo delo je: Unum necessarium (samo jedno je potrebno.)

Tristoletnico rojstva tega slovanskega veleuma poslavil ni le slovanski svet nego tudi druge narodnosti. Po vseh večjih mestih prirejali so se v dan 28. marca koncerti, predavanja, gledališčne predstave, vstanovljala se društva z imenom Komensky, ulice in predmestja mest krstila se na ime tega slovečega šolnika. Veliko tega, kar je zasnoval bistroumni Komensky, razvilo se je še le v poznejšem času in mnogo načelo velja še dandanes v različnih šolah celega civiliziranega sveta.

Čestitati se pač mora češkemu narodu iz katerega je izšla taka zvezda učenosti. a. p.

Dopisi.

Iz Železnikov 14. marcija. (Raznoterosti.*) Praznik sv. Gregorija je po ljudskej prislovici že prvi spomladanski dan. Ta dan imajo po stari pravljici naših ljudij tudi ptiči svojo svatbo ali „tičjo ohcet.“ Pa letos se je oboje prav slabo strinjalo z resnico. V preddan sv. Gregorja je pretepal celi dan sneg kakor o sv. Tomažu. Hiše opasujejo visoki snežni nasipi. Včasih so o tem času poljedelci že kmetovali, — vsiluje se sedaj človeku nehotoma vprašanje: kdaj se bo letos to godilo? Dveh reči se je bati: ako bode sneg tajalo samo solnce, kdaj ga bode konec, ker se je včeraj zopet celi dan mlel iz višav; — ako pa pride hipoma topli jug, bati se je povodnji in velikih nesreč. — Nekaterim je pa sneg vendar koristil. Nakupičenega je bilo po naših hribih toliko lesovja, lubja in oglja, da vkljub dolgi zimi še zdaj ni vse izvoženo, in baje tudi še koj ne bo. Ker govorim o lesovju, bo gotovo beseda o pravem času, ako se pri tej stvari nekoliko dalje pomudim. V št. 38. „Slovenc-a“ t. l. prinesel je podlistek tudi sostavek: „Lakota na Ruskem.“ O tem spisu bi bilo pač želeti, da bi ga brali in dobro si v spomin vtisnili poleg lastnikov gozdov tudi vsi merodajni krogi, ker pojasnuje, kak žalostne nasledke ima pokončevanje gozdov. Sklep omenjenega sostavka glasil se je: Zaradi tega, rojaki, zabranjujmo pri nas z vsemi močmi pustošenje gozdov!“ Žali, da se ravno nasprotno godi. Že pred letmi je pisalec teh vrstic ravno tudi v „Novice“ pisal, da o tem času, ko se po Notranjskem in Primorskem trudijo oblasti in razumni posestniki zasaditi gozde, dela v naših krajih na stotine žag novi Kras. In kako pokončnjejo zadnji čas gozde v naših krajih! To je strahovito! V naši Selški dolini, nakupičenih je na tisoče in tisoče 2—3 sežnje dolgih četverorobnih lát. Kam se vse to izvažuje, ne vem; kar pa je lesa malo bolj debelega, in še ni lahko porabiti za žagovce, pa „vandra“ v papirnice. Ni še dolgo let od tega, odkar je nekega kmeta iz S, kateremu se je očitalo da seka premlad les, gosposka kaznovala s prav občutnimi globami. On in človek, ki je ta les kupil, sta plačala kazni okoli 300 gld. Resnično neumevno je, kako pa da se zamore zdaj to trpeti, da se toliko mladičja pusti tebi nič meni nič posekati in tako rekoč zavreči. Na spodnjo stran naše doline je mnogo lesov že tako „jasnih“, da bi bilo pri kakih večjih požarih resnično vprašati: kje se bo pa vzel stavbeni les? Ne trdim, da ni še dobrih, varčnih gospodarjev, ki vedo ceniti vrednost in znamenitost gozdov; prav veliko pa jih je, ki mislijo in ravnajo po besedah dolgoúhana: Trava rasti ali ne rasti, kadar mene ne bo.

Influenca je tudi v našem kralji marsikaterega položila v posteljo; hvala Bogu, da pa v grob nobenega.

O tej priliki naj omenjam še nekega tukajšnega ljudskega običaja, o katerem ne vem, ali je drugje tudi v navadi, ali ne. Na sv. Gregorja večer vržejo luč v vodo, — prav za prav namesto sv. Gregorja otroci to store. To pomenja, da rokodelci, n. pr. krojači, čevljarji in šivilje, ki hodijo po hišah na delo, ali kakor tu pravimo: „v štero“, odslej ne delajo več pri luči, ampak dokler jim sveti dan. Zvršuje se običaj nekako tako, kakor razsvitljujejo včasih bledsko jezero. Na malo desko se naloži smola, ki se zažge in spusti po vodi.

K sklepu naj omenjam še letošnjega vojaškega nabora, ki se je za naš okraj vršil pretekli teden v Škofji Loki. Tukajšnje fante so imeli včasih za prav slabe in nesposobne za vojake. Letos je bilo tukajšnih vojakov potrjenih deset, ki pa brž ko ne še niso vsi, ker jih biva še nekaj prav krepkih na tujem. Za občino, ki ima po zadnjem ljud. štetji s ptujci vred le 1058 prebivalcev, to gotovo ni majhno število.

J. L.

*) Zarad preobilega gradiva zakasnjeno. Dobro nam bo došlo obljubljeno. Op. vredn.

Novice.

Deželni zbor kranjski.

V peti seji dne 17. marcija izroči se najprve več došlih prošenj dotičnim odsekom, se izvoli iz vrste velicih posestnikov deželnega odbornika namestnikom posl. Alfons Wurzbach, na to pa poročajo v imenu upravnega odseka: 1.) Posl. dr. Papež o uravnavi potoka Mirne ter nasvetuje poseben načrt zakona po katerem se dežela zavezuje Mirno uravnati pod tem pogojem da država pripomore s petdesetimi odstotki na 140.000 gld. proračunjene potrebščine torej z doneskom 70.000 gld.; in da udeleženci pri tem dado dvajset odstotkov, toraj, 28.000 gld. od katere svote pride 22.000 gld. na neposredno udeležene zemljiške posestnike, 3000 gld. na udeležene občine in 3000 gld. na okrajni cestni odbor mokronoški. Načrt zakona se vzpsrejme. 2.) Posl Povše o § 3. letnega poročila deželnega odbora: Deželna kultura. Iz poročila mej drugim povzamemo, da je dežela dala za zagradbo potoka Trebiža 1000 gld, da je dognala obravnava glede poprave

Belega potoka in Črnega potoka pri Belipeči, da se je za breg branečo zgradbo pri Ljubljanici v Mostah dovolila podpora 1000 gld. itd. Vse točke poročila vzamejo se z odobravanjem na znanje. Posl. Kavčič priporoča uravnavo Pivke, posl. Lavrenčič želi pojasnila glede uravnave vipavskih voda in priporoča kolikor mogoče hitro uravnavo teh voda, posl. Žitnik pa priporoča napravo vodovoda za občino Ambrus. 3.) Isti poslanec o prošnji ravnateljstva meščanske šole v Krškem glede podpore za napravo in obdelovanje vinograde z ameriškimi trtami. Poročevalec nasvetuje, da se za napravo vinograda dovoli 190 gld. podpore, torej polovica proračunjenih stroškov, za obdelovanje pa, da se da vsako leto primerna podpora. Nasvet se vzprejme. 4.) Posl. dr. Tavčar glede vvrstitve neke v vrhniškem cestnem okraji leta 1870 in 1871 zgrajene nove ceste mej okrajne ceste. Poročevalec nasvetuje: Leta 1870. in 1871. v vrhniškem cestnem okraji zgrajena cesta, katera se pri Goričici od krajne, v zakonu o vvrstitvi cest z dne 2. aprila 1866. l. pod točko 80. navedene ceste Vrhnika-Borovnica-Podpeč odcepi in ki se s to okrajno cesto potem, ko drži 2·8 *km* daleč, zopet stika tam, kjer doseže omenjena od Preserja držeča okrajna cesta podnožje Žalostne gore in dalje naprej Podpeč, vvrsti se med okrajne ceste. Predlog se vsprejme. 5.) Isti poslanec glede delne preložitve klanca na Selih na okrajni cesti Raka-Krško ter nasvetuje, da se deželnega odbora poročilo o tej zadevi vzame na znanje in dovoli podpora 3500 gld., toda le s pogojem, da se delo prej ne prične, dokler ni nabran ves za to potrebni denar. Se vsprejme. V imenu finančnega odseka poročajo: 6.) posl. Klun o prošnji g. J. Smrekarja, kateheta na ljudskih šolah v Ljubljani, za prvo službeno starostno doklado. Smrekarju dovoli se izjemoma doklada. 7.) Isti poslanec o proračunu normalno šolskega zaklada za l. 1892. Pri tej točki vnela se je precej živahna in dolga debata, katere so se vdeležili Krsnik, dr. Tavčar, dež. predsednik baron Winkler, baron Schwegel, Hribar, Žitnik in poročevalec Klun. Posl. Kersniku se sad, katerega donaša šola ne zdi povoljen in dela temu vzrok šolsko nadzorstvo, kateremu je treba temeljitega preobrata. Dalje povdarja poslanec, da je treba v boji za narodnost z učiteljskim stanom računati kot važnim faktorjem, posebno ker se je bati, da pri drugem važnem faktorju stopi narodnost na drugo mesto. Posl. dr. Tavčar govoril je jako obširno ter je odločno grajal postopanje okrajnih glavarjev, ki jim je mar le za pospeševanje nemščine na ljudskih šolah ter je končal z besedami: Mislimo vender, da pri nas vlada deželni predsednik, ne pa okrajni glavarji. Deželni predsednik baron Winkler zagovarja postopanje okrajnih glavarjev. Posl. baron Schwegel pojasnuje stališče svoje stranke glede te točke. Posl. Hribar tudi graja postopanje okrajnih glavarjev, posl. Žitnik pa z ozirom na besede, katere je govoril posl. Kersnik o nekem drugem važnem faktorju, zagovarja domoljubnost duhovnov in povdarja njih zasluge za narodni napredek. Konečno še poročevalec Klun pritrjuje predgovornikovim besedam in priporoča proračun v odobritev. Predno se je pričela ta debata poročal je isti poslanec še o treh drugih točkah, ki so v zvezi s to, namreč o prošnji stalnega odbora deželne učiteljske konferencije v Ljubljani za uredbo učiteljskih plač. Prošnja se odkloni. pa se vzprejme resolucija posl. Hribarja, ki gre na to, da bi se pri prenarejeni uredbi učiteljskih plač bolj oziralo na ljubljanske učitelje. Potem o prošnji voditeljev na mestnih petrazrednih ljudskih šolah v Ljubljani, za zvišanje opravilnine. Dovoli se vsakemu po 50 gld. osebne doklado. Posl. Stegnarjeva resolucija, da naj se dovoli vsakemu po 200 gld. opravilnine, se odkloni. Slednjič o prošnji županstev v Kamnigorici in Lancovem, da se stanarina za učitelja v Kamnigorici prevzame na normalno šolski zaklad. Prošnji se ne ugodi. Proračun normalno-šolskega zaklada za leto 1892 s potrebščino 321.677 gld. se potrdi, in ker zaklada znaša 29.234 gld., je primankljej pokriti z 10 % doklado na vse direktne davke in še ostali nedostatek v znesku 138.800 gld. iz deželnega zaklada

V šesti seji dne 18. marcija izroče se raznotere prošnje dotičnim odsekom, nato pa poročajo v imenu finančnega odseka: 1.) Posl. Hribar o računskem sklepu deželnega posojilnega zaklada za leto 1890. Prihodkov je bilo 195.078 gld. 67 ½ kr., stroškov pa 220.788 gld. 4 kr. Računski sklep se odobri in vzprejme tudi poročevalcev nasvet, da naj knjigovodstvo v prihodnje napravi natančneje izkaze o dohodkih in stroških. 2.) Posl. dr. vitez Bleiweis o prošnji okrajno-cestnega odbora kranjskogorskega za odpis deželnega posojila 610 gld. Odpis se ne dovoli, pač pa se podaljša obrok za vrnitev posojila za edno leto. 3.) Isti poslanec o prošnji občine Velike Lašče za podporo v zdravstvene namene. Dovoli se 300 gld. za napravo občinske bolnišnice. 4.) Posl. vitez Langer o prošnji katoliškega šolskega društva na Dunaji za podporo katoliškemu učiteljskemu seminaru na Dunaji za podporo. Prošnji se ne ugodi. 5.) Posl. Murnik o prošnji župnijskega urada v Štangi in županstva v Trebeljevem za podporo po toči poškodovanim. Prošnja izroči se deželnemu odboru v primerno rešitev. 6.) Posl. dr. Vošnjak o prošnji letoviškega društva na Bledu za podporo za letovišče. Prošnji se ugodi in dovoli 3000 gld. 7.) Posl. Hribar o prošnji Ign. Gridl-na na Dunaji, da se mu izplača 756 gld. 36 kr. za več oddane teže železne konstrukcije pri zgradbi deželnega gledišča. Prošnja se odbije. 8.) Posl. dr. vitez Bleiweis o prošnji županstev Črnivrh in Polhovgradec za podporo za zgradbo ceste iz Polhovegagradca v Črnivrh. Občinama dovoli se 600 gld. V imenu upravnega odseka poročajo: 9.) Posl. Kavčič o prošnji županstva na Trati za vvrstitev občinske ceste od Trate do meje Št. Joške občine med okrajne ceste in za podporo. Zadeva izroči se deželnemu odboru, da naredi načrt in sestavi potreben proračun ter da v prihodnjem zasedanji poroča. 10.) Isti poslanec o prošnji županstva pri sv. Joštu za vvrstitev občinske ceste od Vrzdenca do meje občine Trata med okrajne ceste in za podporo. Prošnja, katero je podpisal posl. Povše izročila se je deželnemu odboru v rešitev. 11.) Posl. Klun poroča v imenu finančnemu odseka o prošnjah a) učiteljeve vdove Ane Malenšek za podaljšanje dosedanje miloščine. Miloščina se podaljša za tri leta. O prošnji učiteljeve udove Vidmar za podaljšanje in povekšanje miloščine. Miloščina se povekša od 100 na 120 gld. na leto in podaljša na tri leta O prošnji učiteljeve sirote Novak za podaljšanje dosedanje miloščine. Miloščina se podaljša na tri leta. O prošnji na odgojnino učiteljivi siroti Frančiški Weber. Prošnja izroči se deželnemu odboru z naročilom, da naj omenjeni siroti podeli sirotinsko ustanovo. Nato se seja zaključi.

V sedmi seji dné 18. marcija izroče se najprve različne prošnjo dotičnim odsekom na to pa poroča v imenu upravnega odseka: 1.) poslanec dr. Tavčar a) o prošnji okrajno-cestnega odbora na Vrhniki za vvrstitev ceste skozi trg Vrhniko mej okrajne ceste. Prošnji se ugodi. b) O § 5. marg. št. 1—12 letnega poročila deželnega odbora: „Občinske zadeve. Deželni odbor poroča namreč v tem poročilu o dovolitvi občinskih priklad, o določitvi občinskih taks, o sklepih občin zarad pasjega davka, dalje o korakih, kateri so se storili za ustanovitev okrajnega sodišča in davčnega urada v Cirknici, o preložitvi okrajnega sodišča iz Kranjskegore na Jesenice, o delitvi občine Ribnica itd. Poročilo vzame se naznanje. c) O prošnji posestnikov v Lahovem za preložitev ceste čez hrib Lisec in za podporo. Prošnja izroči se deželnemu odboru v rešitev. V imenu finančnega odseka poročajo: 2.) Poslanec baron Schvegel o računskem sklepu muzejskega zaklada za l. 1890 in o proračunu za l. 1892. Dohodkov bilo je leta 1890. 4987 gld. 53 kr., stroškov pa 5152 gld. 19 kr. Za leto 1892. proračunjena potrebščina znaša 5083 gld., pokritje pa ravno toliko, od katerega plača deželni zaklad 4307 gld. Račun in proračun se odobrita. 3.) Isti poslanec o nakupu prirodoslovne zbirke

Simona Robiča za tukajšnji muzej Rudolfinum. Po priporočilu poslanca Hribarja izroči se zadeva deželnemu odboru v rešitev. 4.) Isti poslanec o nakupu Fr. Šumija zbirka listin za tukajšnji deželni arhiv Tudi ta izroči se deželnemu odboru v rešitev. 5.) Poslanec Luckmann o prošnji učitelja L Cveka za zvišanje pokojnine. Prošnja se za zdaj odkloni. 6.) Poslanec Murnik o prošnji šolske občine Sv. Gregor glede podpore za napravo vodnjaka. Prošnja izroči se deželnemu odboru v primerno rešitev. 7.) Poslanec Kersnik o prošnji županstva v Begunjah pri Cerknici za odpis dolga za vodovodni načrt. Dovoli se 199 gld. 20 kr. iz deželnega zaklada. 8.) Poslanec Murnik o prošnji županstva na Vačah za podporo za napravo brizgalnice. Prošnja izroči se deželnemu odboru v rešitev. 9.) Poslanec Višnikar o prošnji okrajno-cestnega odbora logaškega za odpis dolga 8391 gld 37 ½ kr. deželnemu zakladu povodom zgradbe ceste Logatec-Rovte. Prošnji se deloma ugodi in prevzame 3391 gld. 37 ½ kr. na deželni zaklad, ostalih 5000 gld. dovoli se pa plačati v petih obrokih 10.) Poslanec baron Schwegel o prošnji muzejskega društva za Kranjsko za podporo. Dovoli se podpore 400 gld. 11.) Posl. Murnik o prošnji županstva v Vrabčah glede podpore za nakup plemenskih bikov. Prošnja izroči se deželnemu odboru v primerno rešitev. 12.) Poslanec dr. Bleiweis o prošnji županstva na Vrhniki za podporo za vzdrževanje občinske bolnice. Dovoli se 100 gld. 13.) Isti poslanec o prošnji krajnega šolskega sveta v Bojancih za podporo za zgradbo šolskega poslopja. Dovoli se podpora 200 gld. 14.) Poslanec Višnikar o prošnji komiteja za zgradbo mostu čez Savo pri Radečah glede zgradbe omenjenega mostu Poročevalec nasvetuje: Deželni odbor se z ozirom na to, da je za zgradbo železnega mostu čez Savo pri Radečah od države in dežele štajerske opravičeno pričakovati izdatne podpore, — pooblašča, da zagotovi in prične zgradbo tega mostu po že izdelanem načrtu inženerja Hraskega tako, da prevzame dežela dve tretjini nepokritih stavbinskih troškov tega skupnega podjetja, jedno tretjino pa občina radeška.

Ob jednem se deželnemu odboru naroča, da se vnovič obrne do vis. c. kr. vlade in do deželnega odbora štajerskega zaradi primernega prispevka k tej zgradbi, za katero je izprositi tudi dovoljenje pobiranja mostnine, in da nemudoma potrebno ukrene, da občina radeška ali drugi udeleženci, osobito pa za zgradbo mostu obstoječi komité zagotovi tretjino troškov mostne zgradbe.

Poslanec dr. Papež podpira ta predlog in stavi še sledeči dodatni predlog: Deželnemu odboru se naroča, naj nadaljuje izvrševanje točke 2. sklepa dež. zbora iz V. seje dné 28. oktobra 1890 gledé korekture ceste čez Brunek in o tem poroča v prihodnjem zasedanju, oziroma stavi primerne predloge

Ko še poslanec Žitnik toplo priporoča poročevalcev nasvet se oba predloga vsprejmeta. 15.) Poslanec Višnikar o prošnji županstva v Žužemperku za podporo za napravo vodovoda. Dovoli se 600 gld. 16.) Poslanec dr. Vošnjak o predlogu g. poslanca V. Pfeiferja, da se za l. 1893 dovoli iz deželnega zaklada znesek do 10.000 gld. za brezobrestna posojila vinogradnikom, kateri na novo zasajajo vinograde. Predlog izroči se deželnemu odboru v pretres z naročilom, da o njem poroča v prihodnjem zasedanji. 17.) Poslanec Murnik o prošnji občine Dol za odpis oskrbovalnih stroškov za hirajočo Frančiško Vidmar. Prošnja izroči se deželnemu odboru z naročilom, da se pri razdelitvi cesarja Frančiška Jožefa ustanov ozira na to prošnjo. 18.) Poslanec dr. vitez Bleiweis o prošnji županstva v Budanjah gledè podpore za popravo občinske ceste. Poročevalec nasvetuje v imenu finančnega odseka, naj se prošnja odkloni. Poslanec Lavrenčič obžaluje, da se je ta predlog stavil, očita zboru, da nepotrebno troši denarje za druge nekoristne zgradbe, kakor so letovišče na Bledu, deželni muzej in gledišče, za potrebno cesto pa da se ne dovoli majhna podpora in slednjič nasvetuje, da se dovoli za omenjeno občinsko cesto 500 gld. iz deželnega zaklada. Poslanec dr. Vošnjak in Hribar zavračata Lavrenčiča, tudi poslanec Šuklje se nasprotuje z njegovem predlogom, ker bodo davkoplačevalci kmalo čutili, ako se bodo za občinske pota tako visoke podpore začele dovoljevati. Poslanec Klun izreče v daljšem govoru za podporo Pri glasovanji vzprejme se predlog poslanca Lavrenčiča z večino dveh glasov. V imenu upravnega odseka poročajo: 19.) Poslanec dr. Papež o prošnji občinskega zastopa vrhniškega za združitev te občine v tri samostojne občine Poročevalec predlaga, da se zadeva izroči deželnemu odboru v pretres in poročanje. Ko se še poslanec Lenarčič za to izreče se predlog vzprejme. 20.) Poslanec baron Lichtenberg o prošnji živinozdravnika Hugona Turka za razpis kake živinozdravniške službe oziroma za nagrado. Poročevalec predlaga, da se prošnja izroči deželnemu odboru v rešitev. Poslanec Povše povdarja važnost živinozdravnikov za povzdigo živinoreje ter stavi sledeči dodatni predlog:

1.) Deželnemu odboru se naroča, da potom visoke c. kr. deželne vlade poprosi pri vis. ministerstvu, da namesti državnega stalnega živinozdravnika v okraju litijskem.

2.) Deželni odbor se pooblašča, da za čas, dokler ne bo nameščen državni okrajni živinozdravnik, poišče veterinarja, kateremu podeli letno remuneracijo. Znesek naj se pa določi po nasvetu finančnega odseka.

Poslanec dr. Vošnjak podpira ta predlog. Poslanec Murnik omenja, da se je nadjal, ko se je za živinozdravnika v Radovljici dovolila nagrada 300 gld., da bode kmalu c. kr. živinozdravnik stalno nameščen, al to se dozdaj ni zgodilo. Ako ravno se ne more trditi, da na en političen okraj zadostuje en zdravnik, je vendar res, da je bolji eden kakor nobeden. In ker litijski okraj zelo pogreša živinozdravnika in je govornik preverjen, da ne bo nikdo temu ugovarjal, zato misli, da bi se uže danes stvar konečno rešila. Z ozirom na to nasvetuje: Dovoli naj se 300 gld. nagrade za živinozdravnika, ki se nastavi v Litiji. Deželni predsednik baron Winkler omenja, da samo dva okraja nimata še živinozdravnikov, pa da jih tudi ta dva v kratkem dobita. Nato omakne posl. Povše svoj drugi predlog in se sprejme njegov prvi in posl. Murnika predlog. 21.) Poslanec baron Rechbach o prošnji županstev Britof, Famlje in Gorenje Vreme, da se mitnica na Reški cesti opusti Prošnja izroči se deželnemu odboru, da jo pretresa in o njej poroča. Na to se seja zaključi.

— **Deželni zbori** zborovali bodo do velikega tedna. Precej po veliki noči snide se pa zopet državni zbor.

— **Dela za dolenjski železnici** progo Ljubljana-Grosuplje-Kočevje so že razpisana in poteče obrok za ponudbe 2. maja t. l. Z zgradbo pričelo se bode torej lahko že sredi maja. Upati je da bo ta proga do jeseni 1893 dokončana, proga Grosuplje-Novomesto pa par mesecev pozneje.

— **Domači pešpolk baron Kuhn št. 17** premesti se jeseni v Pulj, v Ljubljano pa pride pešpolk št. 97.

— † **Anton Knez.** Umrl je nenadne smrti tukajšnji veletržec g. Anton Knez. Nit življenja pretrgal si je pokojnik sam. Pretečeni torek proti ednajsti uri zvečer našli so ga močno obstreljenega pri vhodu na pokopališče Od tam prenesli so ga v bolnico, kjer je prejemši sv. zakramente za umirajoče umrl od ½ 4 zjutraj. Pokojnik bil je občepriljubljen plemenit značaj, odločen narodnjak in vrl podpornik vseh narodnih društev. V svoji oporoki, ki jo je pred nesrečno svojo smrtjo izročil nekemu svojemu prijatelju imenoval je glavnim dedičem svojega do 80.000 gld. vrednega premožnega „Matico Slovensko“ v Ljubljani. Blag mu spomin!

— **Shod volilcev.** Državni poslanec g. dr. Ferjančič vabi na shod, kateri bo prihodnjo nedeljo dne 3. aprila t. l. ob 4. uri popoldne na Rakeku v prostorih g. Šebenikarja.

— **Umrla je** najstarejša ženska ljubljanskega mesta gospa Dominika Devetak. Pokojnica bila je stara 92 let.

— **Družbe sv. Cirila in Metoda** graška izvan akademiška podružnica je imela 7. marca t. l. svoje letno zborovanje ob obilni vdeležbi čč. udov in gostov. Prvomestnik, g. ravnatelj Fr. Bradaška, se je najpoprej spominjal umrlega ustanovnika, preč. g. kanonika dr. M. Robiča, in je povabil nazoče ude k sv. maši, katero je za pokojnika daroval 9. marca v mestni župni cerkvi podružnični tajnik, preč. gosp. vojaški župnik monsgr. Ivan Tomše. Potem je omenil vesele novice, da je bivši podružnični blagajnik, g. prof. Fr. Hubad poklican na Dunaj. Povdarjal je slednjič še požrtvovalnost tamošnjih rodoljubnih obrtnikov, ki so tudi podružnični udje. — Iz nam doposlanega poročila o zborovanji z radostjo povzemamo, da zanimanje za našo družbo raste i v Gradci, na čemer se ~~moramo~~ nam je posebno zahvaliti mladeniško navdušenemu g. prvomestniku in neutrudno delavnemu blagajniku, g. c. kr. okrajnemu sodniku Fr. Hrašovcu. Vodstvo glavne družbe razpošilja te dni širom po Slovenskem 2 važna poziva. Prvi vabi domoljubno slovensko ženstvo, naj bi snovalo kolikor največ mogoče ženske podružnice; drugo je pisano slavnim društvom, naj bi postala pokrovitelji naše družbe. — Za družbine namene so darovali: Ormoška posojilnica 15 gld., član delavskega bralnega društva v Idriji, g. Val. Pogačnik, nabral 5 gld. 26 kr. in posojilnica v Celovci 5 gld. Iskreno zahvalo izreka vsem in vsakemu

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda.

— **Proračun trgovske in obrtniške zbornice** v Ljubljani za l. 1892 v znesku 6809 gld. 25 kr. je trgovinsko ministerstvo odobrilo ter ob enem dovolilo, da se stroški pokrijejo z dosedanjo priklado dveh krajcarjev na vsak davčni goldinar od pridobnine, merovine in dohodarine vštevši izvanredno doklado tistih, ki imajo pravico voliti v zbornico.

— **Cestarske službe.** Za idrijsko cesto v goriškem okraji razpisanih je do 1. majnika šest cestarskih služb. Mesečne plače je 16 gld. oziroma 18 do 20 gld. Te službe prideržane so podčastnikom in je prošnje vložiti pri c. kr. namestništvu v Trstu.

— **Davkov** plačuje Gradec na leto 3,513.130 gld. 35 kr. Lepa svota!

— **V vodnjak padla** in utonila je triletna deklica Antonija Markelj v Vodeščah v radovljiškem okraju.

— **Vič izločil se je** iz požarnega okraja Ljubljanskega vsled česar se požari na Viču ne bodo več naznanjali s strelom raz Grad in gasilci ljubljanski pojdejo na Vič le na prošnjo če bo kaka velika nevarnost.

— **Umrl je** pri sv. Križu pri Ajdovščini 80letni župnik gosp. Jak. Logar zadnji sošolec nepozabnega probuditelja Einspielerja. — V Novem Mestu umrl je 45tetni g. Val. Ambruž profesor na ondotni gimnaziji.

— **Ponesrečila je** v Domžalah 18letna gospica Rezika Oberwalder. Revica se je ob Bistrici sprehajala a nesrečno padla v vodo in utonila.

— **Mrtvega** našli so v Trboveljskem potoku rudarja Ant. Kržišnika.

— **Nova lokalna železnica.** Okrajni zastop na Vranskem je pri deželnemu odboru štajarskom vložil prošnjo, da naj bi se v popolnitev lokalne železnice Celje-Velenje zgradila tudi lokalna železnica Polzela-Vransko-Kamnik. Zares srečna in misel, kateri je v splošno korist le želeti, da se vresniči.

— **V Trstu umoril** je neki Jožef Trebec doma iz Šmarija pri Postojini svojo ženo Marijo s tem, da ji je prerezal vrat.

— **Kranjska hranilnica** imela je dne 24. marcija t. l. svoj redni občni zbor. Iz njenega poročila povzamemo, da je imela v minolem letu 71 let svojega obstanka 30,677.087 gld. 81 kr. vsega premoženja. Za dobrodelne in druge namene darovala se je svota 33.250 gld.

— **Ustrelila** se je v Trstu 19letna gospa Jolle Bassi. Nesrečnica bila je še-le dva meseca omožena. — Neki 16letni realec se je pa hotel ustreliti, a se je samo močno ranil. Hitra zdravniška pomoč mu je otela življenje.

— **Obesil se je** na Reki obče spoštovani meščan in mestni odbornik Antonio Balf. Nesrečnik star je bil še-le 44 let in so ga dovele do samomora različne družbinske nesreče.

— **Ponarejevalci denarjev.** V Št. Petru na Goriškem zasačili so družbo ponarejevalcev denarja. Pri družbi so prizadeti tudi mnogi Goričani.

Listnica vredništva.

Gosp. V. K. v L. Dober recept za lakiranje glasbenega orodja v današnjih „Obrtnijskih raznoterostih".

Gosp. K. M. v C. Za pouk v stavbenem in pohišnem mizarstvu Vam toplo priporočamo knjigo: Das Schreinerbuch von Krauth und Mayer. V knjigi so opisana svojstva lesa, pripomočki za obdelovanje in okovje, povedane so mere za vse važne lesne izdelke in pridjanih veliko število krasnih slik. Knjiga je izišla l. 1890 pri E. A. Seemannu v Lipsiji v dveh zvezkih, ki staneta blizu 15 gld. — Preskrbi jo Vam vsak knjigotržec.

Sirarna Eggenberg

(otvorjena l. 1891.)

(Post Eggenbenberg bei Graz, Bahnstation Graz)

priporoča **oštirjem** in **prodajalcem** sledeče vrste sira:

	Eggenberger izvrstni in okusni pivni sir, 1 zaboj po 12 kom.	gld. 1·20
	» » » » » » 5 » » 12 »	» 3·50
5 kil	**mastnega primsen-sira**, izborni karpatski	» 3·90
5 »	» **švicarskega sira**, polemental	» 3·80
5 »	**izvrstnega štajarskega sira**	» 2·60
5 »	**delavskega sira** kot primsen	» 2·20
5 »	fino **suruvega masla**	» 7·50
5 »	**Olomučkih kvargelnov**, specialiteta	» 2·60

Brzojavno po železnici se pošilja na debelo od 10 kil naprej ali kvargelnov 6 kop proti predplači ali povzetju.

Železnična postaja Gradec.

100 kil	**prav mastnega karpatskega primsen-sira** z parom narejenega	gld. 66·—
100 »	**prav mastnega švicarskega sira**, polemental, specialiteta	» 75·—
100 »	**izvrstnega štajarskega sira**, domači izdelek	» 40·—
100 »	**delavskega sira** kot primsen	» 40·—
100 »	**Grojer-sira** I. vrste	» 64·—
100 kop	**Olomučkih kvargelnov**, najboljše vrste	» 66·—
100 zabojev	izvrstnega in okusnega **pivno-sira**, razpošilja se po 10 zabojev in več	» 50·—

Velika zaloga vsakovrstnih sort sira po dnevnem ceniku.

Odgovorni urednik: **Gustav Pirc.** — Tisk in založba: **J. Blasnikovi nasledniki.**